

Se do done ori in septimana: Joi-a si
Duminica; era candu va pretinde im-
pruntul materieloru, va est de trei sau
de patru ori in septimana.

Prețiu de prunumeratiune,
pentru Austria:

pe anu intregu 8 fl. v. a.
diametate de anu 4 fl. v. a.
patratu 2 fl. v. a.

pentru Romania si strainatate:
pe anu intregu 12 fl. v. a.
diametate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. coor-
pondinti ai nostri, si de a dreptala la Re-
dactiune Stationengasse Nr. 2, unde
sunt sa adresa si corespondentiale, ce pri-
vescu Redactiunea, administratiunea sau
peditoru; cãte vor fi nefrancate, nu se vor
primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anuntel si alte comunicatiuni de
interesu privat — se raspunde cãte 7 or-
pe linia; repetitiile se facu cu pretul sta-
ditu. Pretiuna timbrului cãte 80 cr. pen-
tru ana data se anticipa.

Pesta, in 6 sept. n. 1873.

Mane se aduna in Sibiuu congresulu
natiunale bisericescu de relegea orto-
doxa, pentru alegerea de arhiepiscopu
si metropolitu, in loculu memoritoriului
Andrei. Consistoriulu metropolitani s'a
adunatu in pleno inca de ieri, pentru
sa vota reportulu catra congresu despre
morțea metropolitului si totu de o data
justificatoriul alu convocãrei congresului
electoral si despre mesurile luate pen-
tru acestu scopu.

Multe s'au intemplat si ni s'au re-
portatu — cu totulu fora dreptu si fora
cale — pre campulu bisericeii romane
ortodoxe de la reposarea metropolitului
facoci, precum de asemenea multe inca
pre timpulu morbului seu, despre cari
noi din propusu amu tacutu, numai ca se
nu incurcamu afacerile si se nu aparem
dori, se facemu din caus'a cea mare
causa de persone.

Nu numai ca nu ne camu a fi urmatu
astfelu, ci amu dori, ca toti ai nostri
sa recunosca, cumca numai astfelu de
tenuta a fostu in stare a ne feri de pedece
si conflicte, si a ne aduce in pace — a
colo unde suntemu la intr'unirea con-
gresului electoral.

Nu noi, partit'a nationale opositiu-
nala si liberala, amu fostu cari am cau-
statu pretotindeniã nodu in papura, ca se
cumu larma si se provocãmu conflicte
desbiunari; din contra, chiar noi amu
trãce cu tacerea chiar si cãte
si arbitrãre ingerinte inficte ale
maniloru fora consideratiuni mai nalte
a bisericeii si in natiune.

Acum congresulu este adunatu; lu-
minele cele mai bune si mai limpedi si
clãre ale natiunii sunt intrunite: ele
vor luminã si vor petrunde prin tãte
intunecurile si vor dã fie-carui omu
si fie-carei fapte — adeverat'a forma
si colãre, si judecat'a va fi aceluora chia-
rã; si — noi nu ne tememu cã ea
va fi retacita, pentru cã nu potemu cu-
prinde cu mintea nõstra, ca spiritulu
poporului nostru sanetosu se fia in pre-
compenintia stricatu, in precumpenintia
seu nepasatu de grelele imprejurãri
si multe pericle ce ne incunjura bise-
ricea si natiunea, esistintiã si pro-
gresulu.

Dupa votulu maritulu congresu —
atunci va fi timpulu ca noi se urmãmu
a desbãte si apretiuã tãte bine si spe-
cialmente; pana atunci noi suntemu in
stãna asteptãre si salutãmu cu incredere
pro adunatii reprezentanti ai natiunii!

In momentulu din urma soindu-ni
mai multe corespondentiale, a carora pu-
blicare fora amenare ni se cere cu tãta
intãtãre, suntemu necesitati a resune
venimentele dilei in urmatãriile:

Diet'a Croatiei, dupa discutiuni in-
tãte si dupa ce agentii guvernului car-
pãteru pentru momentulu de periclu o ma-
joritãte din Unionisti si Natiunalisti, a
primitu elaboratulu deputatiunii regni-
colãre, referitori la revisiunea legii de
impacatiune dela 1868. —

In miser'a generale a tierii, era mai
vertosiu in vederea greutãtiloru, cã se nu
cumu imposibilitãtii d'a scãte dãrile pu-
blice, din caus'a secerisului reu, ministrulu
de finantie Kerkapolyi era negociãdia
si bancãrii din strainatate, pentru con-
ingerea unui nou imprumutu de 25 de
milãone. Despre acẽst'a vomu vorbi in
aralu urmatoriu mai pe largu. —

Pregãtirile pentru alegerile de able-
gati dietali in desfiintãtulu confinuu
preocupa atentiunea diãristiceii din tiẽ-

ra. Magiaronii vedendu dispusetiunea
poporatiunii, inamica magiarismului, im-
putã guvernului lasitate si nepasare, pen-
tru cã n'a inceputu de timpuriu a essercitã
presiune asupra alegatoriloru. „Ellen-
ör“ scuipa focu si puciõsa de inveninatu
ce e asupra lui Miletiu si a celoralati
„atitatori natiunali.“ —

In Francia, restaurantii de Monar-
chia, era mai vertosiu „fusionisti“ se po-
ticescu pasiu de pasiu. Nici plõia de bi-
necu ventãri ce versã asupra-le santulu
Parinte pap'a de Roma, si nici uneltirile
si intrigãrile miserabililoru iesuiti si a
tuturorã ceteloru de farisei si vamesi ai
bisericeii catolice, — nici tãte aceste in-
fernali uneltiri n'o se pãta redicã pe tronu
pre contele de Chambord Carolu V. —
acẽsta unãta a Papei si a iesuitoru. In
nrulu urmatoriu vomu reveni si la ce-
stiune. —

In Spania, de treisepțemai in cõcia,
multiamita geniului celui bunu alu po-
porului, tãte mergu spre bine. In sinulu
Cortesiloru domnes e spiritulu concor-
diei si buneii intielegeri, si asia s'a
formatu o majoritate compacta, carea
sustiene si springinescu pe patrioticulu gu-
vernulu intru tãte intentiuni si lucrãrile
sale pentru mantuirea tierii de plagale
interne. Astfelu fiindu, armatele guver-
nului in timpulu din urma au invinsu si
pe Carlisti, si pe insurgenti, si sperãmu
cã Spania in scurtu se va bucurã de pa-
ce interna si se va reculege.

O alta imprejgurare imbucurãtoria
este cã Cortesii alesera pe marele Castel-
lar de presedinte, cu care ocaziune in-
flacaratulu republicanu si patriotu era si
rosti unu discursu sublimu si innaltia-
toriu de sufletu. —

In Germania nemtii, dar mai ver-
tosu prusii canta la imne si se desfatã-
dia din indemnulu desvalirii monumen-
tului triumfale din Berlinu.

Sẽ tieneti inãta minte, „nempti-coto-
frenti!“ Sẽ nu credeti, cã nu vi se va re-
splãti! —

Regele Italiei, Victoru Emanuele, ca-
tra capetulu acesteii luni va veni la Viena
pentru a vedẽ espositiunea si — precum
afãm din foile inspirate, pentru a con-
feri cu Imperatulu Austriei si cu alu
Germaniei, carele pre atunci inca se va
afã in Viena, in privintiã luptei biseri-
ciei catolice pentru restaurarea poterii
lumesce a Papei. Acẽst'a ni place, inãta
— precum se pãte ceti printre sire in
„N. Fr. Presse“ — venirea regelui Ita-
liei la Viena are si altu scopu, si acẽst'a
este: a mbeiaã alianãia tripla in contra
„resbunãrii“ Francieii. Multu se mai teme
invingetoriulu de invinsulu. Dar — de ce
fi-e frica nu scãpi, nẽmțiuale.

Bucuresci, in 1. sept. n. 1873.

Domniloru de la Albina! Seiu cã ati
asteptatu cu nerabdare, ca se Vi scriu in data,
dupa cum vi-am fost promis, despre im-
presiunile de estu timpulu de aici, si despre ma-
nifestatiunile spiritului publicu intra grelele
imprejurãri de facia; ceva si dela Societatea
academica. Am intãrdiatu a-mi implini pro-
misiunea, parte pentru cã am sositu cevasi
mai apoi aici de cãtu precalculasemu, dar
mai vertosiu cãci — abia sositu, m'am bolna-
vitu, in cãtu a trebuitu sã-mi restringu tãta
activitatea la cele mai intetitorie.

Dar si acum, abia intratu in reconva-
lescintia, nu me senti in stare de cãtu fãrte
pe scurtu a atinge unele pucine, de interesu
mai aprõpe.

N'am sã vi descriu reactiunea politica,
ce se sustiene si propaga de susu — si aici,

casi din colu; acẽst'a „Albina“ de multu a
constatat'o in deplinetate, si — intr'adeveru
cã reactiunea de aici este — sora buna, de
unu tata, de o mama, cu cea din Austro-Un-
garia si chiar din Francia si Ispania etc. etc;
sa se semte de tãte spiritele nestricate —
cu asemenea dorere, cast pe aiuriã; er cã —
din colu la noi plagale ei se vedu mai infri-
cosiate, caus'a e — calamitatea publica a re-
coltei slabe si a criseloru finantiali, fatalitati
de cari Romania, — charu bunulu Ddieu,
pana in momentu a fost scutita, — firescu
nu prin intieptiunea si bunavointia, cu
unu cuventu — nu prin meritele celoru de la
potere.

Si ca aci in data se vi scriu pre scurtu
ceva positivu despre recõlta de este timpulu a
Romaniei, vinu a Vi spune cã: acẽsta re-
colta de felu si nici intr'o privintia nu se
pãte numi escelinte; adeverulu e, cã ea: in
rapitia si grãu a fost destulu de buna, in se-
cara a fost pre slaba, in ordiu si ovosu —
buna, dar in porumbu amenintia a fi fãrte
slaba. Romania pune multu porumbu, fiindu
acestu fruptu si aici nutritiulu cu predilec-
tiune alu poporului nostru; dupa datele ofi-
ciali de prin diferitele judetie inãta, in cele
mai multe porumbulu din caus'a secretei s'a
palitu si stricatu totalmente, numai in unele
pucine judetie, pre unde s'a intemplatu d'a
mai amblatu la timpulu cãte o plõia, seu pre
unde dupa natur'a pusetiunii lorã, arãtiã sã-
relui n'a avutu intensiunea nimicitoria, nu-
mai acolo porumbu continua a promite
ceva recõlta de medilocu, mai multu slaba de
cãtu buna.

Celelalte produse de campu si de gra-
dina — mai tãte s'au facutu bune de medilocu,
unele chiar in abundantia. Struguri si pome
ar fi, dar seceã impedeã a-se desvoltã si
chiar a-se cõce. Legumi, pepeni si zarzava-
turi — multe si frumoșe, apoi si eftine, casi
mai totu de un'a aici, totusi nici pe departe
in mesur'a altoru ani, mai cercetati de plui.
Astfelu buna ora — ocau'a, 2 lb si 1/4
de pane comuna alba — costa aici 40 de
bani=16 cr. v. a; panaã cea mai frumoșã
alba, precum se mananca numai aici si prin-
tre unguri la Tisa, anume la Segedinu, co-
sta 50 bani=20 cr. v. a; apoi mai totu atã-
t'a este pretiulu ocãlei de porumbu, (cucu-
rudiu,) si totu cu 40—50 de bani poti se cum-
peri unu popene galbenu seu verde, mare
in cãtu abia-lu redici de la pãmentu; pre
cãtu ocau'a de prune costa 10—15 bani=—
4—6 cruceri de ai nostri, ocau'a de fasole
verde er totu cam atãt'a; ocau'a de carne de
vita, asemenea ocau'a de cascãvalu 1 leu n. —
40 cruceri v. a; parchia de pui 50—60 de
bani=24—30 cr. v. a; parchia de gãnsce
1 1/2—2 l. n. = 60—80 cr. v. a.

Atãt'a credu cã a junge pentru d'a areãtã,
cã articlii de nutrimentu aci sunt d'o eftinatate,
despre care din colu, in Ungaria si speciale in
capital'a Budapesta, — de multi ani nu se
mai pomenesce! Asemenãndu eu pretiurile de
aici cu cele ce vedu notate in foile din Pesta,
afã cã pretiurile aceluora articlii din colu
sunt indoite si intreite, fora ca casoãgãrea
de bani se fia aici mai anevoia.

Ori cãtu deci de reu este administratã
Romania, si ori cãtu multinea pe aici se va-
rea pentru scumpetea cea mare, — periclu de
fõmete nu essiste, ca din colu la noi, in feri-
citele pãrți de sub stepãniã gloriõsiloru
magiari.

In faciã acesteii constatãri consolãtorie,
etã ce aparitiune contrastante am sã notedi
in data, ca un'a fãrte neliniscitoria pentru
fie-care sufletu romanu cu sentiulu natiunãlu
nestricatu.

Cãtu aci cinci ani, pentru prim'a õra
am cunoscutu Bucurescii, n'am potutu sã ad-
miru destulu generalitatea si eschisivitatea lim-
bei romãne; — ori unde mergeam, pe strate,

prin locurile publice, prin bolte si prin case
private, pretotindeni audiãmu vorbindu-se
mai numai limb'a romana. Indesiertu
sciam din statistica cã in Bucuresci sunt
multi straini, ovrei, nemti, bulgari, greci si
vr'o 20,000 de servitori si servitorie — da
natiunãlitate ungaro-secuia, — vorbã-lãre a
tuturorã erã cea romana, si erã deplinu in-
dreptãta afirmãrea natiunalistiloru nostri,
cã in Europa intrãga nu essiste capitala mai
curãta si pronunãtiã natiunãla de cãtu Bu-
curescii. — Ei bine: Bucurescii de astadi —
par' cã nu mai sunt cei de aciã patru si cinci ani.
Mi se spune de omu de la municipalitate, si a nu-
me de la despartimentulu cu informatiunile
directe, cã numerulu poporatiunii s'a urcatu, cã
poporatiunea ajunge la cifr'a de 235,000 de su-
flete, fora inãta ca proportiunea elementoru
natiunãli se se fia alteratu in desfavõrea ro-
maniloru, remanendu astadi casi mai nãinte
strainii cam a patr'a parte din totalu; — ei
bine, vi marturisescu cã la totu pasulu, ori
pre unde m'am transportatu, am fost uimitu
de mult'a vorba — nemțiesca, ovreiesca si
chiar ungarẽsca ce am auditu! Frecom mai
nãinte nemții si ovreii si secuii cunoscuti, cu
ostentatiune vorbeãu romãnescu, si — par' cã
se rusinãu a vorbi in limb'a lorã, in tocmã
astadi acẽiasi cu ostentatiune, in gur'a mare
vorbescu pretotindeni limb'a lorã!

De unde pãte se provina acẽst'a? — Cã
dõra nu vom potẽ aplicã, cumca aci 4—5 ani
Brãtãnu si Cogãlniceanu porunciau nemțiloru,
jidãniloru si magiaro-secuiloru se vorbesca in
publicu numai romãnescu; er cã astadi dd.
L. Cãtãrgiu, Tellu si Boerescu, — li-ar fi datu
permisiune, seu chiar li-ar fi demandatu, sã
vorbesca mai numai in limb'a lorã? Acẽst'a
de securu nu va afirmã nici „Pressa“, si ar fi
toemã absurdu; — ei bine: caus'a totu tre-
bue se fia undeva, — eãci n'avemu date, si
— suntemu convinsi cã er stimabil'a „Pres-
sa“ o data cu capulu n'ar concede a presupune
cumca sub „regimulu ordinei“, pre care-lu
sustiene cu atãt'a dibãcia, de trei ani incõci
strainii se fia inundatu Bucurescii si cõplesitu
elementulu romanu!

De buna sãma caus'a e, — si nu pãte
se fia alt'a decãtu: decãdereã seu — supre-
siuneã spiritului romanu natiunãle in tiẽra —
de trei—patru ani in cõci.

Cãtu intr'o tiẽra, — seu mãcar intr'o
urbe, seu casa, spiritulu elementului princi-
palu ia unu sboru mai inaltu si se afirma cu
demnitãte, elementele secundãri mintenu pe
intrecute si se conformã. Acẽst'a jace in natur'a
omului. Pre cei-ce pãrta capulu susu, si in
cara de trimfu seu pe aripele pegasului va-
lorosu — au pornitu cu serioșitate spre gloria
si progresu, tãta lumea ii imita si petrece
cu mltu respectu: nime pe cei asupriti si a-
mariti, impilati si maltratati, nime pe cei-ce
ei insici se degradã!

Istoriã si romanimea tãte vor potẽ
uitã si iertã guvernulu Romaniei de [trãi
ani in cõci, dar — apesãrea spiritului de pro-
gresu natiunãlu, negrigirea culturii natiunãle
— nici o data.

Mai rele de cãtu guvernãle magiare de
la 1867 in cõci, mai reactiunãre, mai respici-
tãrie, mai tradãtãrie de drepturi — abia ni
potemu intipui: totusi spiritulu natiunãlu,
cultur'a magiãra — ele au cultivatu cu ne-
spuse sacrificia si incordãri de poteri, pana
sã prin jãfuiãrea bugetului, seu a pungei co-
mune! Este chiar casi cum ele, acele gu-
verne magiare, ar fi cerutu nẽmțiuulu din Viena
si din Berlinu, sub alu cãruu protectiune sta-
teau, ca de ecivalente pentru servitiulu ce i
facu prin ruinãrea tierii si prin respãndirea
de nemultumire si urã juru imprejura — o
unica concessiune, dreptulu d'a ingrãciã si cul-
tivã spiritulu magiãru natiunãle. Ei bine, mi-
nistrii de trei ani ai lui Carolu din Romania,

n'au gasitu in inim'a loru nici macar acestu curagiu si patriotismu ?!

Unde-o se fugimu, unde se ne ascundem faci'a de atãta rusine ?! . . .

Si — in astfelu de situatiune, se ne asteptãmu la ceva progresu desclinitu din partea societatei academice.

Am procopsitu.

Societatea academica romana, abia inceputa d'a se infintia si d'a se organiza, in stare inca — asia dicendu — embrionistica, deveni d'a dreptulu sub presiunea spiritului de reactiune nationale si culturale. Statulu romanu, carele la inceputu i oferise o subventiune materiale de 2000 de galbeni, (23,500 lei noi,) meru — in locu din anu in anu se urce, scadiu acesta subventiune, in catu dens'a astadi abia mai e de 10,000 lei n.

Ei bine, cum se se desvõlte acesta societate — intre astfelu de imprejurãri maste? Cum activitatea ei se pãta luã aventulu necesariu? De unde membrii ei, de unde publiculu celu mare — se ice indemnulu facetoriu de minuni ?!

Sã nu ve prinda mirare deci, domniloru de la „Albina,” candu veti afã cã — in butulu prã staruitõrei convocatiuni de estu timpu, acesta societate abia cu mare nevoia s'a potutu completã pana acuma pentru bieta dõus siedintie, pentru d'a luã in consideratiune reportulu si program'a de afaceri a Delegatiunei, d'a esmitõgecomisiunile necesarie, d'a votã bugetulu si d'a alege Delegatiunea pre anulu urmatoriu.

Dar nici din partea publiculu literariu nu i s'a prezentat — asupra concursurilor publicate — interesante lucrãri ce se asteptãu; ma nici chiar membrii noii nu se infacisiera cu discursurile lor de receptiune. Cu unu cuventu, tipulu presiunei si reactiunei politice-natiunale se vediu ageru imprimatu si pre a ei facia palida.

Tõta ingrigirea si straduintia domniloru membri ai ei, cãti s'au infacisiatu la sesiune — a fost a o conservã. — In imprejurãrile nefaste de astadi, este unu triumfu pentru ea si atãta.

Unu membru alu societatei, si la acesta ocaziune intr'o conferintia lunga, s'a incereatu a aretã absolut'a si neamenabil'a necesitate de unificarea gramatice si specialminte a ortografiei romane si a provocã iniciativ'a competitiv'a societatei academice; insa — fora succesu, fiindu chiar unii dintre cei mai cu vãdia in literatur'a romana — fõrte dificili si din respectu de oportunitate de a dreptulu contrariu intreprinderi. Astfelu acesta propunere remase si acuma ingropata in angustele margini ale unei discusiuni de caracteru privatu; eu totusi credu, cã cestiunea nu pãte se remana intra atãta, si am intentiunea de a reveni la ea specialminte si de a incercã s'o punu in discutiune publica, macar pentru de a me convinge cã — pãte õre se fie de aceasi opiniune procrastinatoria si cealalta lumu romana literaria !

Alta cestiune din interesantele si de comunu fõrte ageru decursele discusiuni in conferintie si comisiuni n'am se mai scotu la lumina, necunoscendu nici un'a de urgentia. Èr ceea ce mai merita a fi amintitu din regulãrile plenary — e: cã, dupa ce nici pana estu timpu nu s'a prezentat — la concursulu publicatu — nici macar unu operatu de sintassa, acum se va publicã concursu de nou, cu terminu de trei ani, adeca pan' la 1 iuliu 1876, si in locu de premiele de 400, si 300, si 100 de galbeni, s'a pusu unu unicu premiu de 10,000, di: *diace mii de lei noi*, adeca aprõpe 900 de galbeni — pentru opulu de concursu ce ar corespunde conditiunilor, si cu adausulu insa, cã in casu de meritu egal, acestu premiu va fi divisibile.

Am amintitu mai susu cã la concursule publicate au incursu lucrãri prã pucine; adaugu cã asupra celorlalte incurse societatea inca n'a apucatu a aduce judecata, fiindu aceea date in examinarea comisiunilor si sectiunilor, cari tocmai acuma lucra.

Joi-a trecutã s'a alesu Delegatiunea pentru 1873/4, si dupa-cc dlu *Cretulescu*, din caus'a multelor sale ocupatiuni in ministeriu, n'a mai potutu primi onõrea d'a stã in fruntea societãtii, de primu presiedinte a fostu alesu èr veteranulu nostru literatu, dlu *A. Tr. Laurianu*, de v. presiedinte dlu *F. Fetu* din Iasi; de secretariu generale dlu *Massimu*, èr de membrii dd. *Sionu* si *Aurelianu*.

Intentiunea este, ca societatea asta data

sã implinẽca cele ne-a peratu trebuintõse, anume prin sectiuni si apoi se-si inchidia sesiunea catu mai curendu. —

Si acum, se Vi mai insemna cãteva cuvinte si despr'o fama ce se sioptesce si alu cãrei surginte se urmaresce pan' la *Emu* si *Rinu*, aducendu-se in legatura cu petrecerea Domnitoriului Carolu in acele partu.

Se dice cã, Domnitoriulu ar fi adusu cu sine convictiunea, cumca cu acosta politica reacionaria, nepatriotica si antinationala — n'ar mai merge si cã ar avã a fi schimbata catu mai curendu cu un'a mai progresistica. Pentru acestu scopu ar fi ingagiatu dlu *Mich. Cogalniceanu*, barbatulu energiei si moderatiunei, progresului si a romanismului.

Pãte cã acosta fama este o pipaire a pulsului opiniunei publice; destulu cã multi sunt, cari tienu, cumca nu este cugetabilu cã Domnitoriulu, Carolu se fie retornatu in tiãra, pentru d'a urmã miserabil'a politica de pona acuma, ceea ce nu s'ar mai potrivu cu sentiulu de onõre a unui domnitoriu ce-si iubesc tiãra si poporulu.

Am atinsu mai susu si — repetu, cã lumea tõte le scie pricepe si scusa la unu domnitoriu si la unu guvernulu in dependintia straina, numai un'a nu: *uciderea morale a poporulu prin negrigirea de cultur'a lui nationale si astfelu slabirea si nimicirea statulu*.

Poporulu romanu este bunu, indelungu rabdatoriu si — iertatoriu pentru toti cei-ee se poacascu la timpu; nu me ndoiescu cã unu guvernulu patriotice si nationalu cu unu *Cogalniceanu* in frunte ar fi inca in stare d'a reparã reulu celu mare si a reabilitã totalminte decadutiã vãdia a tronulu si autoritatea stepãnãrei. —

Ve salutã, domn'loru de la Albina.

V. B.

Delanga Clusiu, in augustu 1873.

Dom. Redactoru! Am auditu pre multi mirandu-se cã cum de ataca „Albina” atãtu de aspru si arãtã tõte misteliile si brutalitãtãle ce comitu domni de la putere, sãu cutare functionariu — unelã õrba, bine platitu din partea loru cu scopu d'a maltratã si belfi poporulu pana in ossa, si totusi ei nu i astupr nime gur'a cu pumnulu, precum facuse in anii trecuti cu „Fed.” La acestea fia-mi permis a intrebã: õre deca cineva lupta cu arme oneste pentru dreptu si dreptate, deca acel'a lupta pentru libertate si egalitate — pentru aceste dõus scopuri sante — si deca descoperi fapte complinite de ale domniloru magiari — desi brutale si barbare — atunci fiindu tõte acestea adeverate, cine pãte trãnti pãtra in capulu aceluia, cu tõte cã domni de la putere pãte cã ar face-o acest'a, dar li-e rusine de lume, cã se auda poporale culte cumca la noi in Ostrunguria — unde mereu bucina unele organe seci si ruginite cã „M. P.” si resp. Moldovã Gergely, cã tõte natiunile sunt libere si dreptatea se impartiesce in mesura egale la tõte natiunile patriei, — aici la noi — unde dupa parerea loru — toti sunt fericiti si nime asupritu — se auda cumca cineva, pentru cã a spusu adevèrulu, a fostu tresnitu de catra acei drepti si legali domni dela putere, cari natiunci magiare mesura si impartu dreptatea si darulu de susu cu mioritiã, èr celorlalte natiuni li arunca cãte o cõja numai, cã se le astupe gur'a! Spre argumentarea acestor'a õta fapte.

E cunoscutu cumca parintescu guvernulu magiaru, de candu essista, a inceputu a infintia o multime de scõle comunale, mai alesu in tienuturi si comune curatu romane, sãu unde romanii sunt in majoritate, cugetandu cumca jupanulu *Pãl* ori chiar *Izig* — pre carele-lu platescu cu 3—400 fl. la anu — va fi in stare, ca in timpu pucinu se despoia pe fragedã generatiune — si mai tardiu pe întreaga poporulu din acea comuna — de dulce sa limba, carea o invetiase inca candu suga laptele mamei sale si a indesã cu fortiã pre cea magiara in gur'a pruncului, a carui organe de vorbire — buzele si limb'a — sunt cu multa mai fine, decãtu a se potẽ exprima in o limba asia dura si ne cunoscuta lui — in limb'a magiara, ca asia cu timpu se devina toti fii romani — magiari cu pinteni si mustetie rescuite. — De securu cu acesta intentiune a infintiatu regimulu si scõla comunale asia numita „de modelu” din Clusiu, chiar in acea parte a cetatei, unde locuescu mai multi romani, cu tõte cã aici essista o scõla confesionala rom. gr. cat. corespundie-

torã, in carea propune zelosulu docente Iacobu Muresianu, recunoscutu de toti de unu barbatu fõrte activu si calificatu, totusi avui neplacut'a ocaziune de a vedẽ „la scõla de modelu” din Clusiu, cum pe unu pruncu de romanu intru atãta 'lu torturã pronun ciarea limbai magiare, incãtu totu asudã pe frunte, candu respunde din obiectele de invetiamentu, si carele — precum audiũ — fiindu orfanu capeta cuartiru si vuptu gratisu, numai ca se romana si se-se creãca acolo, unde nu aude in veci nici unu cuventu romanescu. Eu asi fi in stare a numi cu diecile scõle de acestea, cari nici decãtu nu au de scopu a cultivã fragedã generatiune, ci a o magiarisãnu credu inse cã s'ar afã undeva vre unu magiaru, carele se-mi pãta spune cumca regimulu a infintiatu vre o scõla cu limba de propunere numai romana, adeca pentru cultur'a romaniloru, cu tõte cã natiunea romana sãu poporulu romanu, inca contribuesce o suma considerabile in bugetulu statulu, cu tõte cã si noi romanii ni sacrificãmu sãngele in timpuri de nevoi pentru tronul si patria, intõcmã sãu chiar mai tare decãtu natiunea magiara, si portãmu tõte greutãtãle, totusi nõa pentru sustinerea instituteloru de invetiamentu nu ni dã nime nici unu ajutoriu, ba inca parintescu guvernulu magiaru se incercã a nimici si surpã si acele pucine institute, cari le avemu si le sustinemu cu enorme greutãti. Astu-feliu a facutu cu gimnasiulu romanu gr. or. din Bradu — luandu-i cele 4000 fl. cu cari se intretienea; — ce se dieu apoi de scõlele confesionale de la sate, candu acestor'a nu numai cã nu le intinde ceva ajutoriu din bugetulu statulu, ci chiar si acolo unde cutare confesiune e in stare a-si sustine scõla confes. corespundietõria legiloru, chiar si acolo parintescu guvernulu magiaru voiesce a pasu cu un'a ori cu alta pretensiune dicendu cã: se se propuna si limb'a magiara, sãu se nu se folosescã cutaro carte scolasteca, èr pre docente inspectorii scolasteci comitatensi 'lu descriu in relatiunile loru — ce le subternu regimulu — cu astu-feliu de coloru si termini, casi cari numai fantasie productiva a unui magiaru pãte produce, numindu chiar si pre cei mai bine calificati doctenti debili de capacitate, fora prassa, copilandri etc. Despre acest'a potu servi cu esemple.

Ei, domniloru magiari! nu asia veti cascigã iubirea romaniloru 'si a natiuniloru ne-magiare, ci dati-ne voia libera, a ne sustine scõle cu caracteru confesionalu, grigindu numai, ca acelea se fia intõcmite bine, si unde poporulu nu e in stare a-si sustine scõla, dati-i ajutoriu, inse fora a pune conditiuni vetematõrie pentru confesiunea respectiva, si pentru desvoltarea nationala a cutarui poporu, cum facurati cu gimnasiulu romaniloru gr. or. din Brasiovu. Numai atunci, candu veti ajutã si scõlele nõstre, dupa cum pretinde dreptulu si dreptatea, numai atunci veti potẽ cascigã iubirea si increderea romaniloru.

Docentelã M.

On. Redactiuni a „Economulu” in Blasiu.

Poporulu si intieligintia din tõte partile a salutatu cu bucuria intreprinderea domnieloru Võstre, de a edã o fõia economica, de carea pana acum poporulu romanu spre cea mai mare dauna fuse lipsitu. — noi decentii inca ne-amu bucuratu fõrte tare — mai alesu candu anunãrati in unulu din nrui „Economulu,” cumca ca adausu la acest'a veti mai trãmite prenumerantiloru o „fõia scolasteca” — carea va aparẽ de dõus ori la luna, — vedindu cumca si pentru usiorarea nostra se ingrigesce publicistiã. Si intru adevèrulu „fõia scolasteca” e redactata intr' unu stilu placutu si usioru de priceputu, inee smu dorã, ca acest'a fõia importanta pentru doctenti si pentru toti barbatii de scõla se aparã de 4 ori la luna si pentru acest'a costulu ei se se marẽca cu unu florenu, si se se pãta prenumerã la 33 nu numai prenumerantii „Economulu” ci ori care individuu ce ar dorã sã o aiba; cãci astu-feliu ve asigurãmu, dle Redactoru, cumca fiecare docinte si-o va procurã, si asia la finea anulu si-ar potẽ formã din ea e frumõsa carte scolasteca, formatulu fiindu fõrte bine nimeritu. Astu feliu amu dorã ca se esa „fõia scolara” de acum inainte, de orace trebue se luãmu in consideratiune, dle Redactoru, cumca doctenti nostri sunt fõrte seraci si prin urmare li-e imposibilu a se prenumerã si la „Economulu” cu tõte cã si din acest'a potu trãge multu folos, insa seraciã nu li permitte.

Mai multi doctenti.

Episõde caracteristice din fostulu confiniu militariu!

Langa Dunarea de diosu, Banatu.

(Resultatulu pertractãriloru comisiunale in caus'a despartirei ierarhice a coreligionariloru romani si serbi din comunele mestecate. — Simtiulu si zelulu nationalu nutritu de fostii granicieri. — Lips'a de intieligintia desceptatori intre dõsiu. — Miscaminte electorale pentru alegerea de ablegati la diet'a ungara. — Cortesiele teroristice dõmnesce. — Solidarietatea între romani si serbi in actiunilã politice. — Tendintiele de magiarisare!) Au trecutã dejã trei septemani de candu comisiunile ambelor Delegatiuni congressuale esmise in caus'a despartirei romaniloru de catra ierarhia serba — fiindu in comunele mestecate de pre aicia — a efectuitu pertractãrile de despartire, — fara ca se fimu cetitu pana acuma ceva despre resultatulu acestei afaceri ponderõse si vitale pentru poporulu nostru de pe malulu Dunarei, — carele gemõdu sub ierarhia straina, cu multa nedumerire a oftatu si abia a vedutu sositu momentulu celu multu doritu, ca se vina odata comisiunile, si emancipandu-se, se pãta deveni incorporati ierarhiei loru nationale romane!

Ingagiandu-me eu deci — cu descrierea celor susindicatẽ — la indemnulu confrãtoru din aceste partu, cu indulgentia stimabililoru lectori, voi incepe cu cestiunea comunelor mestecate, carea cum disei pentru noi granicieri este cu atãtu mai importante, cãci este sorgintea desvoltãrii nõstre nationale de la care depinde existintia, conservarea si prosperarea nõstra; aici noi romanii din comunele mestecate — pana acuma de candu ne-am pomenitu — submanuari si supusi ierarhiei serbe, nici in biserica rugatiune dummediesca, nici in scõla invetiatura crestinesca in scump'a si strãbu'nãni limba materna n'am auditu, necum se ni fimu potutu nutri cu simtiuri nationali si se fimu potutu desvõltã o viãtia sociale publica in spiritulu nationalu romanescu!

Dovẽda eclatanta este amortirea generale de pana acuma, limbajulu celu stricatu sãu mai bine d'ãu dialectulu serbisatu alu poporulu nostru — si nu numai din comunele mestecate, ci chiar si din cele curatu romane; cine a avutu ocaziune a vorbi cu fostii granicieri din regimentele desfiintiate *Pancova* si *Biserica-alba*, s'a potutu convinge despre acest'a, ma chiar si indignã audindu d. e. pre romanulu fostu granicieriu esprimendu se in locu de: *este — ovaj*, in locu de: *firesscã* trebue se ne despartimu, — „da bogmo e mõruj se ne podelimo” si apoi in locu de: *diu nu prã buna apa avemu in fontanelã nõstre*, — *bogmo nu basi buna apa este in bunariile nõstre* etc. etc. casi cum buna õra ni audimu vorbindu tocmai asia de schimositu pre romanii nostri de prin Bicharia, — in magiarsculu dialectu d. e. *kert, keritisiulu, vetemõnyul* si altele!

Dar lasandu acestoa la o parte, — voi se purcedu la descrierea temelor susindicatẽ si a nime:

I. Despartirea ierarhica-bisericesca.

Mai antaiu comisiunile mersera in comun'a mestecata **Cablaa**, — unde constatandu se de valida cererea de despartire a romaniloru de catra ierarhia serba, frãtii coreligionari serbi nisuiãu la inceputu se *dificultes* conscrierea familieloru romane, dintre cari pre multe le pretindeau si reclãmãu de serbe. —

Acest'a nu li-a succesu, cãci comisiunea delegationala romana, basandu-se pe punctulu XIV alu invoicei carlovitiene delegationale, pretinse categoricu: ca fie care credintiosu trecutã de 20 de ani — se vina si se dechiare in persõna nãntea comisiuniloru, deca e serbu sãu romanu si in casulu ultimã, deca cere si dorece despartirea!

Procedieadu astfelu apoi, numerulu sufeteloru se constatã la 1983 serbi, èr romani curati in comun'a acest'a sunt 1160 sufete; de totu dara serbi si romani se afã 3148 sufete, care numeru se si primi de baaa a pertractãrii. —

Venindu acum la intrebare cestiunei constatãri si impartirei averei comune bisericesci, scolarie si parochiale, — serbii toti, intieliginti, advocati, amplioati, dar' mai ver-tosu domni spãti de *Despanics*, — se siliau cu ori ce pretiu se echida pre romanii de la

proprietatea averii comune, afirmându-și argumentându, că biserica s'a zidit la anul 1806 numai prin serbi, pana candu românii numai la anul 1815, va se dica la 9 ani dupa zidirea bisericeii au venit în comună de prin părțile *Oravitiei*, adica de prin comunele din aceleși părți.

Nici cu aceste obiecțiuni și argumente unilaterali și neoportune, frații serbi nu se preocupă, căci comisiunea delegatiunii noastre li-a resturnatu argumentele cu de mustrare, că romanii, deși mai tardiu veniti și înstăliți în comună, totuși de la anul 1815, va se dica în decursu de 58 de ani, au contribuit asemenea ca serbii la suportarea cheltuielilor pentru împodobirea și conservarea bisericeii, — alu careia *acoperementu în arame* — s'a facutu mai de curendu din spesele comune ale coreligionariloru romani și serbi.

Astfelu apoi, — dupa o disputa de două zile abia a succedut următorii:

Impacatiune.

1. Romanii, despartindu-se pentru totdeauna de catra ierarhia serba, se încorporează în Metropoli'a romana, respective la Episcopia canonica nationala de *Caransebesiu*, și conformu satoriloru din Invoiel'a carlovițienă, se potu organiza și constitui în spiritul statutului organicu bisericescu, — ca comună parochială de sine statatorie.

2. Ca desdaunare din biserica, romanii primira de la coreligionarii serbi o suma de șapte mii (7000) florini v. a. mai multe obiecte pretioase din utensilele și reusitele bisericesci; *un'a sesiune parochială completă*, (elementu de class'a prima;) unu locu golu în satul *Travilanu* situatu în partea comunei locuiri numai de romani, acomodat pentru zidirea bisericeii, școlii și casei parochiale.

3. Afara de acestea, serbii mai cesera romaniloru unu edificiu mare de langa biserica, în care se si pōta arangia și instrui romanii școl'a și locuint'a invetiatorului, prețu timpu nu vor avē romanii școl'a loru proprie, la a careia edificare și coreligionarii serbi s'au deobligatu a contribui pe diumetastatu cu spesele, câtu și cu lucrulu.

Tragendu sēma de imprejurările și situațiunea a romaniloru nostri din comuna mestecată, cu cea mai curată și sinceră știință potemu fi prēmūtiāmīti și îndestulati cu rezultatulu acestei impacatiuni, mai vertosu candu bietii nostri romani, — afara de comisiune și de bravulu și zelosulu supralocoteninte dlu *Sarmesiu*, — n'aveau prețu, ca se-i conduca și se li apere interesele.

Dar' chiar nimicu se nu fia capetatu romanii nostri dela serbi, — totuși au cascigatu și ce pentru ei a fostu pretiosu, mai dulce, mai de doritu și mai întetitoriu, adica s'au despartitu și emancipatu de ierarhia serba, și a careia steapanire, de candu a venit în *Cubinu*, — nici în biserica, cu atâtu mai puțin în școl'a n'au auditu macar unu cuvintu românescu, ci totu numai serbesce!

Romanii nostri din *Cubinu*, lucratori și traduttori, sunt într'o stare buna materială și totu mai sporescu averile cumperandu, și elementuri de la conlocuitorii nemți și serbi — ceea ce în alte fōrte multe locuri e din contra, ei pe di ce merge se vor bucură de o stare și mai buna materială.

Le lipsesce acuma — casi o bucata de până — unu pastoriu suflescu invetiatoriu, zelos și moralu, de asemenea un întetitoriu necesitat de unu invetiatoriu asiderea și calificat; și zelos, carele de aci în coloru și în vetie pruncutii a cetii, scrie și simți curatu românescu.

Pentru postul de invetiatoriu vedem, că se si publică concursulu în pretiuit'a noastră „*Albina*,” ceea ce fōrte bine ne pare și ne îndemna a recomandă și provocă prețu mai bine calificați aspiranti la acestu postu invetiatoriescu, ca se recurga în interesulu lor propriu, dar' mai vertosu într'u alu desceptării romaniloru de acolo, însufletiti de mla catra biserica și invetiamentu nationalu.

E de doritu inse, ca și pentru parochiu se se scrie câtu mai curendu concursulu, — și aci acēt'a o pretinde și mai cu întetire cauză romaniloru din *Cubinu*; apoi fiitorului prețu numai gratulă i potemu a fi pastorulu unu poporu bravu, evlaviosu și binesimțiosu, între care se va bucură de o subsistență și indestulatorie. Actulu s'a închieatu cu oratiuni și toastări entusiasmte.

Terminandu-se aci pertractarea, comisiunea delegatională conformu demandatiunii lor, — aveau se mergea în comună mestecată *Mramoracu*, pentru completarea actului de impacatiune ce-lu incheiasse conisiunea de mai nainte; dar la acēt'a comisiunea delegatiunii serbe — nu se invoī, și asiā comisiunile mersera în comună mestecată. — *Lasanova*, unde fiindu desiptu terminulu de pertractare pe 3 augustu a. c. comisiunea delegatiunii romane a patit'o cam reu cu serbii; căci fū întimpinata cu proteste infuriate de catra preotii locali serbi și câțiva matadori gurasi, cari voiau se demustre, că romanii din *Lasanova* nici n'au cerutu, nici nu dorescu despartirea, fiindu indestuliti cu *statulu quo*.

Inse comisiunea romana sciricii iute intrig'a tiesuta a preotiloru serbi și agitatiunile inscenate de densii; eca cum:

Romanii din acēt'a comună sunt în majoritate precumpentorie, adica 302 familii constatorie din 1500 suflete, era coreligionarii serbi abia facu o tertialitate; romanii au petitionatu inca în anul 1869 pentru despartire și firesce că acēt'a nu veniā la socotela preotiloru serbi, — dar' cu atâtu mai puțin Episcopiei serbe din *Versietiu*!

Deci ca se impedece realizarea despartirii, frații serbi se folosira de apucaturi, căci au amenintiatu și intimidatu pre romani cu feliu de feliu de asupriri, deca vor cutesă ase infacisă nainte comisiuniloru delegationali spre a se dechiră pentru despartire.

Si într'adeveru, apucaturile acestea au și avutu succesu, pentru că dintre multiimea de romani numai vre-o duoi se infacisira nainte comisiunii, și corupti de preotii serbi, — nu se sfira a dechiră: că nu voeacu despartirea.

Comisiunea delegatională romana și aci pretinse, ca conformu punctului XIV alu Invoielei carlovițiene se fia chiamatu fie-care romanu trecut de 20 de ani, ca se se dechiră nainte comisiuniloru, deca cere sēu ba despartirea ierarhica, — la ce inse comisiunea delegatională serba de feliu nu se invoī, — și asiā comisiunea romana, — vedindu că spiritele serbiloru sunt fōrte iritate, — ca se nu se nasea vre unu conflictu scanalosu, — află de mai consultu a se îndepartă din acēt'a comună agitatu, fara rezultat; — facendu si reportulu la Delegatiune, — și de aci apoi merse în comună mestecată

Naidasiu, unde comisiunile delegationali mai iute si ispravira afacerea, deorece în acēt'a comună numerulu romaniloru se constată la 2086, ēr alu serbiloru abia la 86 de suflete; va se dica coreligionarii serbi nici nu facu numerulu fipstatu în Invoiel'a de 100 suflete, ca se pōta formă oi dreptu de a cere despartirea.

Asia dara fiindu romanii pana acuma supusi ierarhiei, — și cerendu ei total'a despartire de catra ierarhia serba: comisiunile au constatau numai legalitatea și îndreptatirea acestei cereri, — în urmarea careia apoi dechiarandu-se și pucini coreligionarii serbi, că nefindu în stare a se sustiene singuri, — dimpreuna cu romanii trecura la *Episcopi'a din Caransebesiu*, — carea are numai se dispuna cele ulteriore pentru organizarea și constituirea acestei comune bisericesci, — dejă formalmente despartite și a o încorporă conformu statutului org. alu bisericeii noastre.

De aci ambele comisiuni mersera la *Pofejona*, unde cestiunea despartirii li-a datu mai multu de lucru; dar unde impacatiunea intentionata niei n'a succedut, căci nu o voira coreligionarii serbi.

Caracteristica e imprejurarea, că acēt'a comună politicaminte e despartita, a nume, romanii sunt situati spre *Dunare în diosu*, ca comună politica separată, sub nume de „*romanișah-Pozsezena*,” ēr serbii spre *Dunare* în susu ēr separatu organizati în comună politica „*Serbisch-Pozsezena*,” dar bisericesce ambele comune sunt un'a, comună bisericescă avendu o biserica cu unu preotu, unu invetiatoriu — firesce serbu — și supusa ierarhiei serbe!

Romanii, 593 la numeru, cereau, ca se împarta egal în două *averea comună* bisericescă, școlară și parochială, a careia valōre se estima aprosimativu la 40,000 fi; inse coreligionarii serbi, 606 la numeru, nu se invoira la acēt'a, pretindendu că biserica este *eschisiva proprietate a loru*.

Tōte încercările comisiunii delegatie

nale romane, de a capacita pe frații serbi, ca romanii la zidirea bisericeii au conclucrat; și contribuitu egal cu serbii, atâtu cu spesele câtu și cu lucrulu — că acēt'a dovedesce chiar inscriptiunea din lăintrulu bisericeii, ba și socot'a spelorulu avute cu zidirea bisericeii, — au remasu fora de nici unu efect; — și asiā în acēt'a comună —, dorere impacatiunea nesuccediendu, — despartirea ierarhica a romaniloru are se se midilocēca pre calea procesului.

Mai interesanta și caracteristica a fostu pertractarea asupra cererei serbiloru din *Orșlova-vechia*, — ca se se desface de sub iurisdicțiunea canonică a dieceei romane de *Caransebesiu*, — careia apartienu și la carea sunt încorporati; aci frații serbi-greci neavendu destula garantia și dibacia și rutina în membrii comisiunii lor delegationali — adusera duoi Dri de drepturi spre a combate și paraliză pe romani.

Cerendu comisiunea noastră ca se produca serbii petitiunea, prin care au cerutu despartirea, — acēt'a nu o potura produce sousandu-se, că acēt'a a remasu în archivulu din *Carlovițiu*; dar presentara o nouă dechiaratiune provēdiuta cu mai multe subscrieri ale unor serbi, — între cari figurau și nume curatu românesci, d. e. *Telescu, Lupu, Munteanu* etc. cari cereau despartirea de catra *Episcopi'a romana*.

În acēt'a dechiaratiune se afirmău 142 suflete de serbi, — cari dupa punctulu II din Invoiel'a carlovițienă ar fi îndreptatiti a pretinde despartirea; dar barbatii de încredere ai romaniloru, între cari escelau și se luptau cu energia dēma de recunoștință domni: *Michailu Popoviciu*, administratoru protopresvit. și parochu, *Vasilie Popoviciu, Lazaru Grozavu* și *Michailu Baiasiu*, toti binecunoscuti cu imprejurările locale impedecara conserierea familielor romane între cele serbo.

Frații serbi spriginiti de domni *Dr. Pollit* din *Neoplanta* și *Milosavljevici* din *Versietiu*, — pretinsera și aceea, ca romanii se primēscă între familiile serbiloru și pre oficiantii de stat și pre căți trasi împinsi aplicati în servitiile societatei dunarēna a vapoalorulu, — apoi mai pretinsera frații serbi să se se considere între numărulu loru și *unle slugi* ale lui *Ispir*, vatavalu matadoriloru serbi orșioveni.

Va se dica, voiau frații serbi cu tōte poterile se dovedesca, că au preste o suta de suflete, cu scopu ca se si pōta face parte din *averea bisericeii*, și formandu o comună proprie de sine statatorie cu parochu serbescu, adi mane se mai pōta trage în castrele lor câțiva romani corupti, cum este *Telescu, Lupu* etc. cari nu se sfira francaminte a se dechiră de serbi înainte comisiuniloru și a cere despartirea!

Vedindu deci și domni *Dri de drepturi* și frații serbi cu *Ispir* alu lor, cumca argumentele romaniloru sunt neresturnavere, — și că prin forțieri nu potu scōte intentionatulu numeru de suflete, *renunciara* la pretensiunea *totali desfaceri* de sub *Episcopi'a romana*, și cerendu a li se face concessiuni în privinti'a folosirei *limbei slovene* în servitiile dieceei, se dechiarara a remane și mai de parte cu romanii sub preotii romani submanuati *Episcopiei romane de Caransebesiu*.

Concesiunile ce li se fecera, se cuprindu numai în câteva stipulatiuni, dupa cari la serbatorile cele mai însemnate se se cētēscă *Evangel'i'a* și în limbă slovenă, — precum și câteva *ectēnti*; ēra invetiatoriu romanu se tiena prelogeri, respective se instrueze pruncii serbi, dupa orele prescrie de invetiamentu, și pre langa o retributiune separată ce i o vor solvi parinti școlariloru serbi.

Serbii pe langa aceste concessiuni remasera dara la olalta cu romanii, și pana candu nu se vor alteră concessiunile, nu sunt îndreptatiti a mai cere despartirea, chiar deca s'ar mai si spori la numeru, câtu de multi.

Deca apoi romanii n'ar mai fi în stare, sēu n'ar voi se tiena concessiunile aceste, atunci serbii sunt îndreptatiti a cere despartirea și în acestu casu eventualu a pretinde a 7. parte din valōrea bisericeii, ce se va estimă atunci judecatoriescu, — dar fara privire la numerulu sufletelor, și fora dreptu de pretensiune la sesiunea parochială, carea este recunoscută ca *eschisiva proprietate a romaniloru*!

Asi avē se amintescu și eu despre dis-

putele tumultuōse și vatematorice de cari corespondentele diariului serbescu *Zastava*, în nrulu penultimu povesti cu atât'a animositatē cetitoriloru sei — atingendu pre dlu *Grozavu* și facendu-i imputări pentru nise espresiuni reu interpretate.

Fiindu că *Zastava* singura 'și esprima bucuria și lauda pe romanii și serbii din *Orșlova* pentru că s'au impacatu fratiesce, — dicendu că toamai acuma este timpulu celu mai supremu, ca nici candu alta dată, — ca romanii se dee man'a cu serbii și se fia solidari, — nu voiu se iau la critica acea corespondintia, — ci dorescu ca *asia se fia*. — Voiu continuă cu ocaziunea proxima.

Din lunc'a Agristului, (cottulu Aradului,) în augustu.

Otindu în colōnele stimatulu nostru diariu „*Albina*” despre alegerea de notariu a dlui *G. Vanceu* din *Galsia*, (cottulu Aradului,) numai de câtu ne cuprinse mirarea, cum acestu omu în scurtu timpu capetă diplom'a de „*romanu bunu*,” precum serie dlu invetiatoriu în articulu seu, pre candu nici mosiulu nici tatalu seu n'au fostu romani buni!

Vai vōa, fratiloru din cerculu *Secosiu* lui; căci amaru v'ati însielatu în alesulu vostru; plangeti și ve tanguiti, căci n'ati facutu mai mare nici mai micu pecatu de câtu candu ati fi alesu unu cutare magiaronu.

Noi din parte-ne-lu recomandāmu lumei romane precum și vōa, fratiloru, de ceea ce în adeveru e alesulu vostru de notariu, — este acelu mare egoistu și renegatu, care cu ocaziunea alegerei de ablega tu dietale în nefericitulu anu trecut, în cerculu *Sirici*, a jocat u însemnata rolă de cortesiu în taber'a contrariloru nostri „*reformisti*,” amblandu calare și prin sate cu pēna rosia-alba-verde în pelaria, pe care erā inscriptiunea magiara: „*Eljen Nyistór József országyulési követünk!*” Acestu pecatosu nu se sfia a calcă cu calulu pre unii votanti din partea deputatulu nationalu, a dlui *Antoniu Mocioni*, — acestu egoistu și depravatu individ u fora tōta sfiela amblă în ruptulu capulu între credințiozii lui *Mocioni* pentru a-i corumpe cu bani și cu pesce de la *Bohusiesci*, și acum vedi-lu, popozule romane, unde si-a luat refugiu, și de ce „*bunu romanu*” trece! — O, sermane poporu și sermana natiune, cum o se tieni tu cu sudōrea; ta pe acestu verme ne-adormitu și acēt'a vipera, care o se te suga bine, apoi se te si invenedie!

Ca nu cumva se aparem de calumniatori înainte on. publicu cetitoriu, provocāmu la tōta întieleginti'a romana din cerculu *Sirici*, se dee desluciri în asta privintia

Mai multi aderinti ai partidei nat.

† NECROLOGU.

Mōrtea continua a ne persecutā și a ni luā pre cei mai buni factori din organismulu nostru nationalu. O telegrama din *Naseudu*, tramisa de dlu *Ioachim Muresianu*, inca în 2. sept. n. sosita nōa, însă din regretabile intemplantē cufundandu-se între corespondintiele cari ni se imboldira — ni spune că Doctorele **IOANE LAZARU**, directorele gimnasiulu nationalu romanu din *Naseudu*, a repausatu în 30 ang. n. — Fericitulu a fost unu caracteru firmu nationalu, unu spiritu luminat și mai alesu tenorimeu unu bunu și nobilu invetiatoriu. Natiunea deci perdū o scumpa lumina intrensulu. *Fia-i tierin'a usiōra și memori'a eterna!*

De langa **Kartibacu**, (în *Trania*), în 2 sept.

Stimate Dl. Redactoru! Focu și piētra pucioșă scuipa în „*Tel. Rom.*” Nr. 67, unu pseudo „*ubitoriu* de adeveru și dreptate” și se bate ca sierpele veninosu, pe care l'a fostu ucisu unu calatoriu, cu cōd'a în tōte părțile, pana în santitulu sōrelui, candu apoi ultimele poteri vitali cu inseratulu ilu paresescu și disparu. — Bate cu cōd'a cea sgrontiuōsă de soldu, candu în cōcia candu incolō, voidu a spariā pre ōmeni, că elu este alu doilea *Berthold Schwarz*, și că faptele implinite dupa dical'a presantiei sale s'ar potē refrange și logic'a lor s'ar potē alterā!

Stā omulu și trebeu se stea în locu, candu cunōce pre deplinu adeverulu fapt-

loru, si totusi vede, ca cu oata munca se pune pseudo-iubitoriu de dreptate si adeveru se intorca lumea cu diosulu in susu, de ni se pare a crede, de si atati doctori are in juru. ca patimesce soracutiulu de elu de delirulu tremente. —

Asta, dle Redactoru, este covingerea nostra castigata din tota procederea observata pana acuma de multu eruditii, inbracati cu exemplaria moralitate din Sibiu. —

Pana acuma se invocă canonele cu emfaza in „Tel. Rom.” acuma le-a pasesitu si a alunecat „iubitoriu de dreptate si adeveru” pre alta cale, de a face tote relele incornurate, de cele mai ilustre fapte gloriose, esite din isvorulu tamadiurii si alu inbunatatitiei nostre. — Nu suntomu creduli nici mufti, precum totu pre santiile loru presupunu ca amu fi noi, in acaroru parte legea si legalitatea se afla. —

Fiindu-că se face provocare de dlu „iubitoriu de dreptate” la moralitate, ne luamu permisiunea a cită aci §. 12 din studiulu pastoralu edatu de Escel. Sa metropolitulu repausatu, care suna asia:

„Se intelege de sine, că precum unu omu onestu caută să aiba persōne femeiesci oneste si straine de ori ce prepusu in cas'a sa, asia si dela preotu se cere, ca numai persōne oneste femeiesci si fora de prepusu pentru moralitatea sa să tiena in cas'a sa; de aceea si canonulu 3. I. prescrie: că preutul să nu aiba muiere impreuna locuitoria cu elu, afara de mama, sora si matusia, si tote celelalte facie, cu care pōte scapā de totu prepusulu; ăra Canonulu 5 IV legiuesce: canimeana din cei ce se numera in catalogulu sacerdotulu, afara de acelea, cari in canonulu 3 I se amintescu, să nu tiena muiere sēu servitōre in cas'a sa, ci se-se ferēasca de orice reprehensive; ăra dēca va face altcum, să se depuna.” —

Acestea suntu canone cu valōre positiva. — Cumca sor'a socii dlui asesoru consist. Z. Boiu aflatoria in cas'a p. Archimandritu si Vicariu Archiepescu Nic. Popea, ca servitōria nu se cuprinde in cononulu 3 I, vorbescu in publice persōne competente; si apoi dlu „iubitoriu de dreptate si adeveru” bine voēsca a ne raspunde, că ore atare persōna nu aduce in prepusu moralitatea precuviosiei sale? —

Trecendu preste acestea ne întorcemu la dlu pseudo-iubitoriu de adeveru si-lu intrebamu, că de ce nu si-a luat libertatea a refrange faptele inregistrate de noi?

Domnule! Nu amblā a amagi opiniunea publica, căci vi se vedu ghiltiurile si ratiile cu cari prin mistificatiuni voiti a seduce opiniunea publica. — Combate, dle, faptele enarate de noi, ăra cu dovedi iertate crede-ne, că cum stau lucrurile acuma, despre contrariu pre nime nu vei pōte convinge. —

Vē-amu aretatu faptele slabe a două persōne, pre care Dta marturisesci că le spriginesce parintele vicariu N. Popea, si cum poti se-ti dai si dia consensulu la acelea; noi cei din jurulu acestoru ōmeni, cari multu au stricatu binolui comunu, astufeliu de consensu nu ne potemu dā, si de aceea nu te invidiamu, că ai intratu in acēsta societate. —

P. ntru cele dise despre contrarii lui Ign. M. abuna sēma ai voitu a dice in locu de contrari — aperatorii vediei basericesci si preotiesci, alaturamu spre publicare urmatōri'a declaratiune oficiala:

Nr. 63. Comitulu par. 1873

Declaratiune ofioasa.

Subscrisul comitetu gr. or. din Opidulu Cinculu Mare cetindu astadi in Telegr. Rom. nr. 67 pasagiulu:

„Dēca ati fi intrebatu vi s'ar fi spusu chiar decatra fractiunea dvostre din ven. Consistoriu că s'a renduitu o noua Comisiune cercetatoriā contra respectivulu, că acea comisiune s'a numitu dintre barbati, cari numai de partiali nu potu fi tacsati, — că despre acēst'a s'a si anunctiatu contrarii respectivulu preutu. —

Inse tote acestea domni bine sintitori le conoseu pre deplinu, si dēca se arēta a nu le cunosee, caus'a este spre a avē pret ste de invinuire contra barbatulu o carni Caracteru de feru, eruditune si moralitate exemplaria nu-i lasa să dorma, — cu superare si indignatiune se vede necesiatu d. n. oficiu a declarā acēstu pasagiulu de nereferitoriu la comit. nostru ade-

veratu, de slabe pornituri si false invinuiri, căci subscrisul comitetu nu a capetatu pana astadi neci o incunoscitiare despre esmiterea comisiunei, acuma firesce pre tardia, si declara pre „iubitoriu de dreptate si adeveru,” de unu omu mincinosu, căci ultim'a decisiune impartita din parcea ven consist. arch. din 8/2 1873 Nr. 130 cons. privitoria la intarirea comit. nostru paroch. si la eliminarea preutului Ignatiu Mandocea din comit. si dojanirea santii sale, — pōria prezentatulu Comit. nostru din 18 martie 1873 Nr. 3. si de atunci in cōcia subscrisul comitetu pre langa tote rogārele, in forma de concluse dela ven. Consist. arch. nu a mai primitu nici o incunoscitiare sēu decisiune. *)

Acestea Comitulu nostru par. s'a aflatu spre luminarea on. publicu cetitoru si in interesulu adeverulu fora sifla a le constatā in publicu.

In numele comitetulu gr. or.
Cincumare, in 2 septembrie 1873.
Moise Branisce, m. p. Ioanu Bastau, m. p.
presidintele comit. notariu.

(L. S.)

Din acēstea pote vedē on. publicu cetitoriu, că cine suntu despotii si vreu să fie infalibili in respectu cu atari fapte necontestavere. — Noi respingemu cu indignatiune acēstea insusiri, none pre nedreptu adscrise, si vomu dovedi acēstu adeveru si in fapta. — X.

Epistola deschisa

Dōmnei Emilia Ratiu, ca vicepresidint'a societății de lectura a dameloru romane din Turda.

Dōmn'a mea! Damele romane din Turda, inainte de ast'a cu vre-o 10 ani, petrunse de necesitate infiintării unei societăți de lectura, spre a pōte pune stavila torontului magiarisatoriu, prin concursulu diarielor au si infiintiatu de multu oftat'a societate de lectura.

Aventulu romanismului produsu prin acēst'a societate a fostu la inceputu intru adeveru inbucuratoriu. Dar' dorere, de 3 ori dorere indiferentismulu unoru membre, cari s'au obtrusa a fi conducători acestei societăți, — concentradu in o singura persōna oficiulu de vicepresidinte, cassarēsa si bibliotecarēsa — a trebu tu să inadusiesca in pepturile nōstre si acēst'a bucuria nobilal. — Da! fiindu că acea persōna cu triplulu rol, — pe carea — dēca nu me insielu, Dōmn'a mea, dōmniat'a inca o cunosci fōrte bine — in locu de a si fi folositu poterea dictatorica intru prosperarea acēstui micu focalariu nationalu a folosit'o in detrimentulu lui.

Societatea de lectura, — carea pana la anulu 1865 tienca siedintie regulate, in cari oficialii respectivi si dā computuri si ratiuni esacte despre starea bibliotecii si a cassoi — de atunci nu numai că nu face nimica din tote acēstea, ci membrele, cari au concursu cu denariile loru, sunt lipsite si de placerea de a se pōte distraje prin lectur'a de cărți din bibliotec'a loru, si se vedu silite a-si luā refugiu la bibliotec' straine din locu, fiindu că din bibliotec'a, care pana la anulu 1865 se aflā in stare in floritōria, adi se vede a nu fi decātu o ruina desolata!

Dar ce se dicu despre cass'a Societății? că ore in ce stare se va fi aflandu, nu sciul! Totu ce se'u este, că abstragendu dela alte venitē, dēca nu me insielu, din balulu datu in favorulu societății la anulu 1866 in 1 ianuarie au incursu unu venitu curatu cam de 150 fl. v. a. dara apoi că acēi bani intru adeveru se afla in cass'a societății, sēu sunt depusi spre fructificare, ori unde sunt — nu scie nime a fara de dōmn'a cassarēsa; fiindu că tote intetirile nōstre de pana acuma, ca se ni se dee o socōta, au fostu in zedaru.

Deci dara, Dōmn'a mea, in sperantia, că D't'a, ca dama, est'i mai susceptibila si nu vei remanē, ca multi altii, surda la vocea publicitatii, te rogu cu intetire, in interesulu publicu si alu reputatiunei dtale, să conchiami cātu mai ingraha o adunare generala a dameloru din locu, unde, dandu deslucirile necesarie in privinti'a celoru sublevate, să reinfiintiamu, dēca se mai pōte, societatea de lectura ce se vede a-si dormi somnulu de mōrte, sēu se potemu face dispositiunile, ce se vor vedē a fi de lipsa.

Turda, in 16 28 augustu 1873.

O membra.

*) Acēst'a pōte dovedi si invetiatiulu adm. p. p. Grigoriu Mandocea la care ca martore ne provocamu. Not'a Tramitiet.

Responsuri:

Dlui B. in Roma: Dlu B. inca n'a intorsu. de ci inca pucitica acceptara.
Dlui A. in Beregsu: „Qui bene distinguit, bene docet.”

Nru 304—1873.

Anunciu.

Este cunoscutu că in Deva, pe langa cursulu preparandialu de statu de propunere magiara, exista si cursulu paralelu cu limb'a de propunere romana; inscrierile la acēstu cursu in estu anu se vor incepe in 25 sept. si vor tienē pan' in 30 sept.

In cursulu primu preparandiale se suscepu toti acēi teneri cari sunt sanatosi si au implinitu alu 15-lea anu, si au absolvatu patru clase gimnasiali, reali sēu civile eu succesu bunu; sēu in lips'a acestoru atestate supunendu-se essamenulu de primire in limb'a materna, din computu, geografia si istoria vor pōte arētā atāta calificatiune, cātu se recere in amentitele scoli.

Doritorii de a fi primiti in acēsta preparandia au de a-si adresā rogārele loru prevediute cu testimoniu de botezu, medicalu, scolasticu si in casu candu n'ar fi in stare de a frecuentā fora ajutoriu, cu atestatu pe paupertate, directiunei preparandiale din Deva. Deva, in 13 aug. 1873.

Ioanu Madzar, mp.

*3—3 directore preparandiale.

Nru 305—1873.

Anunciu.

Essamenele de calificatiune de tōmna la preparandi'a de statu din Deva in estu anu se vor tienē incependu dela 1. octobre.

Pentru depunerea acēstui essamenu se potu insinua:

- Toti acēi candidati de invetatori, cari dupa absolvirea cursulu preparandiale de trei ani s'au ocupatu cu invetiementulu practiculu celu pucinu unu anu sēu celu multu doi ani.
- Acēi cari inainte de emanarea legii scolastice din 1868, au fostu dejā invetatori.
- Acēi cari spre statulu invetiatorescu s'au pregatitu pe cale privata.

Doritorii de a se supune acēstui essamenu de calificatiune, sunt provocati, ea rogārele loru in respectulu acēst'a, prevediute cu atestatu de botezu, cu testimoniu despre studiale absolvate, despre ocupatiunea pana in presinte si portarea morale, să si-le adresedi Ilustratiū Sale dlui Inspectoru scolasticu si consiliariu regiū Ludovicu Rēthi in Deva, celu multu pana in 15 septembrie 1873.

Deva, in 13 augustu 1873. *)

Cu invoierea inspectorului:

Ioanu Madzar, mp.
*3—3 directore preparandiale.

Publicatiuni tacsabili.

Concursu.

La statiunea invetiatoresca vacanta din comun'a Olosiagu, in protop. Lugosiului, cottulu Carasiului, se deschide concursu de nou cu terminu de siesse septemane dela prim'a publicare.

Emolumentele sunt: 300 fl. v. a. salariu anualu, 4 jugere de pamentu, 8 stangeni de lemne, din cari are a se incaldi si scol'a, 20 cr. de la immormentari fora si 40 cr. dela cele cu liturgia, cortelu liberu cu gradina grajdu si siopronu.

Concurentii au a-si adresā recursele instruate in sensulu stat. org. bis. catra on. sinodu par. gr. or. din Olosiagu si a le tramite dlui protop. Georgiu Pestēnu in Lugosiu.

Olosiagu, 5 augustu 1873.

In contielegere cu dlu protop. tractualu 1—3 Comitulu parochialu.

Concursu.

Pentru deplinirea vacantulu postu de invetatoriu la scol'a gr. or. romana din Orsiova vechia, in nou formatulu comitatu alu Severinului, protopresbiteratulu Mehadiei, se escrie prin acēst'a concursu. — Emolumentele sunt: in bani gat'a 360 fl. v. a. 8 stan-

*) Cele lalte diaria din patria cu onore sunt rogate se binevoēsca a reproduce acēste două anunctiuri.

geni de lemne, 4 pentru invetiatoriu si 4 pentru incaldirea scolēi, cuartiru liberu si gradina de legume. — Dēla recurrenti se pretind pre langa facultatea de instructiune, norma prin legile scolari, si pe larga limb'a romana ca limba de propunere, să fia versati si in limb'a serbēsa, astfelu ca afara de orele oficiali se pōta dā scolariloru de nationalitate serbēsa instructiune in limb'a loru maternu, pentru ee inse vor primi dela parentii respectiviloru scolari unu onorariu corespundentiu. Recursele prevediute cu cele prescrie prin statutulu org. si adresate catra comitetulu paroch alu, să se tramita pana in 16 septembrie a. c. st. v. — in carea di se va tienē alegerea — pre on. d. Michailu Popoviciu, adm. ministratoru protopresbiterialu in Orsiova vechia.

Orsiova-vechia, in 12 augustu 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine:

Michailu Popoviciu, m. p.
2—3 adm. protopresbiterialu.

Concursu.

Pentru implinirea vacantei statiuni invetiatoresci la scol'a de fete greco-or. romane din comun'a Nicolintiu, in fostulu confiniu militarulu, se deschide concursu pana in 20 septembrie n. 1873, cu urmatōriele emoluminte: 360 fl. v. a. salariu anualu si cuartiru naturalu cu gradina de legume. —

Doritorii de a ocupā acēstu postu sunt avisati a-si tramite recursele prevediute cu documintele necesarie despre morala si despre calificatiunea invetiatoresca, pana la mai susu insemnatulu terminu, la onoratiu pretura cercuala in Carlsdorf.

Nicolintiu, in 29 augustu 1873.

In contielegere cu senatulu scolariu localu: Ilie Cornianu, m. p.
2—3 presied. consil. scolasticu.

Concursu.

Pentru ocuparea statiunei de invetatoriu la scol'a confesionala gr. or. rom. din comun'a Cobza, in protopresbiteratulu Ciocovei, comitatulu Torontalului, se publica cu terminu pana in 14 Septembrie 1873. st. v. in care dia va fi si alegerea.

Molumintele sunt:

In bani gata 340 fl. v. a. Patru jugere si diumetate de pamentu aratura, Cartiru liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupā acēstu postu vor avē a-si tramite recursele loru comitetulu par. gr. or. din Cobza, prevediute cu documintele recerute, si instruite in intielesulu statutulu org.

Cobza, in 6 augustu 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu adm. protopresbiterialu. 2—3

Concursu.

La parochi'a gr. or. vacanta din Sacosiulu-turcescu, protopopiatulu Jebelului, se deschide concursu pana in 22 septembrie vechiu. —

Emolumentele sunt: una sesiune de 32 de jugere pamentu, birulu si stol'a indatinata dela 120 de case.

Concurentii au adresā a recursele loru prevediute cu timbru si cu atestatul de calificatiune catra on. sinodu par. gr. or. din Sacosiulu-turcescu la dlu protopopu Aleasandra Ioanoviciu in Jebelu.

Sacosiulu-turcescu, in 8 augustu 1873.

In contielegere cu dlu protopopu tractualu 3—3 Comitulu parochialu.

Concursu.

Pentru postulu sistemiatu prin ordnatiunea vener. Consistoriu Eparchialu din 26 ianuarie a. c. Nr. 80 B. pre langa betanulu preotu Ioane Bercianu din Bogodintu, Protopresbiteratulu Bisericeii-alba, se deschide prin acēst'a Concursu pana in 9 septembrie a. c. st. vechiu.

Emolumentele sunt: 1/3 din sesiunea parochiala si din venitile stolarie asemene 1/3 parte de la 150 de case.

Doritorii de a ocupā acēstu postu sunt avisati suplicele loru conforme st. org. bis. adresate respectivulu Comitulu parochialu, ale tramite concernintelui D. Protopresbiteru Iosifu Popoviciu in Iamu.

Bogodintu, in 29 iuliu 1873.

3—3 Comitulu parochialu, in contielegere cu D. protopresbiteru tractualu